

Marcin Gawlicki

Szanowni czytelnicy!

Ochrona Zabytków 56/2 (241), 3

2008

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Szanowni Czytelnicy!

Od dłuższego czasu toczy się w polskim środowisku konserwatorskim ożywiona dyskusja. Dotyczy ona pogarszającego się stanu naszego dziedzictwa kulturowego, różnorodnych zagrożeń, słabości wykładni teoretycznych nie dających satysfakcjonujących odpowiedzi na wiele prostych pytań czy choćby jakże prozaicznych braków finansowych utrudniających sporządzenie niezbędnej dokumentacji lub profesjonalne prowadzenie badań i konserwację zabytków. W tle tej dyskusji od wielu lat pojawiają się koncepcje zmian organizacyjnych i systemowych, w uproszczeniu odnoszące się do bezpośredniego podporządkowania urzędów wojewódzkich konserwatorów zabytków generalnemu konserwatorowi zabytków. Redakcja postanowiła wzbogacić tę dyskusję zamieszczanymi na naszych łamach prezentacjami różnorodnych poglądów odnoszących się do teoretycznych wykładni podstaw ochrony zabytków. Za szczególnie ważne uznaję głosy płynące z zewnątrz, spoza rodzimych kręgów konserwatorskich, które pozwalają spojrzeć na nasze problemy bez powielania znanych schematów i sprowadzania dyskusji wyłącznie na płaszczyznę organizacyjną. W tym kontekście szczególnie gorąco zachęcam do wnikliwego zapoznania się z tekstem dr. Simona Thurleya, dyrektora zarządzającego English Heritage, zaprezentowanego podczas trzeciego dorocznego spotkania European Heritage Heads Forum w maju 2008 roku w Kopenhadze. Zasady ochrony zabytków to nic innego jak skodyfikowanie procesu podejmowania decyzji, u którego podstaw leży nowoczesna ocena wartości zabytkowej. Szczegóły znajdują Czytelnicy w publikacji English Heritage pt. Conservation Principles, Policies and Guidance – odsyłam na stronę internetową English Heritage lub do biblioteki Krajowego Ośrodka Badań i Dokumentacji Zabytków. Wiedza o tym, dlaczego i na podstawie jakich kryteriów chronimy zabytek, jego poszczególne elementy i otoczenie, stanowić powinna fundament całego procesu ochrony zabytków od wpisu do rejestru poprzez właściwe użytkowanie i zarządzanie po procesy decyzyjne i prawidłowo prowadzone prace konserwatorskie lub adaptacyjne. Braki w tej materii skutkują wieloma błędami, a nawet utratą cennych zabytków.

Interesującym dla wielu Czytelników może okazać się również tekst dotyczący fenomenologicznej definicji zabytku, pozwalający spojrzeć nie tylko z odmienniejszą niż tradycyjna, lecz również ze zdecydowanie szerszej perspektywy na wydawałoby się już ostatecznie ukształtowane pojęcie zabytku.

Obok kluczowych zagadnień kreowania nowoczesnej ochrony konserwatorskiej oraz poszukiwania źródeł definicji i fenomenu zabytku staramy się także sięgnąć do problemów związanych z aktualnym kształtem polskiego rejestru zabytków, jego zawartości i roli, którą powinien pełnić w krajowym systemie ochrony dziedzictwa kulturowego. W kontekście obowiązujących uregulowań ustawowych ta, jak dotychczas, jedyna mająca powszechne praktyczne zastosowanie forma ochrony zabytków, którą jest przecież wpis do rejestru, okazuje się nie tylko nieskuteczna, ale też daleko niepełna – nie przedstawiająca bogactwa i różnorodności polskiego dziedzictwa kulturowego.

Zachęcam do lektury.

Z wyrazami szacunku

Marcin Gawlicki

Dyrektor Krajowego Ośrodka
Badań i Dokumentacji Zabytków